

**UTMARKSDOMSTOLEN FOR FINNMARK
FINNMÁRKKU MEAHCCEDUOPMOSTUOLLU**

Årsmelding 2016
Jahkedieđáhus 2016

Utmarksdomstolen
for Finnmark

Finnmárkku
meahcceduopmostuollu

Forord

Forutsigbarheten for utmarksdomstolens driftssituasjon er blitt vesentlig forbedret i løpet av 2016. Det skyldes regelendringen som innebærer at domstolen ikke lenger skal dekke partenes nødvendige kostnader med saken over domstolens driftsbudsjett. Regelendringen var et vesentlig bidrag til at utmarksdomstolen fikk sluttbehandlet alle tvister som var reist for domstolen med utgangspunkt i Finnmarkskommisjonens fire første avgitte rapporter.

Vesentlig for saksavviklingen var også at domstolen fikk konstituert et medlem og varamedlem i en situasjon med akutt sykdom og inhabilitet blant domstolens faste dommere. Domstolen har så langt vært gjennom en etableringsfase og en tidlig ordinær driftsperiode. Det har vært inspirerende. Vi ser framover og fram til nye oppgaver i rettighetskartleggingen i Finnmark, og takker alle som har bidratt så langt.

Nils Asbjørn Engstad
Leder av Utmarksdomstolen for Finnmark

Ovdasátni

Meahcceduopmostuolu doaibmadili diehtevašvuohta lea mealgat buorránan 2016 jagi mielde. Sivvan dasa lea regelrievdan mii mielldisbuktá ahte duopmostuollu ii dárbbáš šat gokčat oasehasaid dárbbášlaš áššegoluid duopmostuolu doaibmabušehtas. Regelrievdan lei mearkkašahtti ornet nu ahte meahcceduopmostuollu beasai meannudit lohpi buot riidduid mat ovddiduvvojedje duopmostullui Finnmarkkokommišuvnna njeallje vuosttaš raporta vuodul.

Áššejođiheapmái lei mearkkašahtti ahte duopmostuollu gárttai konstitueret ovttá mielláhttu ja várremielláhttu buozalmasvuoda ja bealálašvuoda geažil duopmostuolu fásta duopmáriid gaskkas. Duopmostuollu lea dán rádjái leamašan álggahandásis ja árra doaibmadilis. Dat lea leamaš miellagiddevaš. Mii bargat ovddasguvlui ođđa vuoigatvuoda kárten bargguiguin Finnmarkkus, ja giitit buohkaid geat ná guhkás leat veahkehan min.

Nils Asbjørn Engstad
Finnmarkku meahcceduopmostuolu jođiheaddji

Innledning

Ved kongelig resolusjon 7. mars 2014 ble det konstituert medlemmer og varamedlemmer til Utmarksdomstolen for Finnmark. Følgende ble konstituert:

- lagdommer Nils Asbjørn Engstad, leder
- sorenskriver Marit Nervik, nestleder
- advokat Benny Solheim, medlem
- seniorforsker Jan Åge Riseth, medlem
- arkeolog/gårdbruker Kjersti Schanche, medlem
- advokat Kjersti Holum Karlstrøm, varamedlem
- rådmann Charles Hansen, varamedlem

Kjersti Schanche har vært inhabil i alle saker utmarksdomstolen hadde til behandling andre halvår 2016. Varamedlem Charles Hansen kunne på grunn av sykdom heller ikke ta del i behandlingen av disse sakene. Domstoladministrasjonen konstituerte derfor 29. juli 2016 pensjonist og tidligere kringkastingssjef Hans-Tore Bjerkaas som medlem av utmarksdomstolen fra 15. august til og med 31. desember 2016. Samtidig ble seniorrådgiver og tidligere jordskiftedommer Axel Bjørklid konstituert som varamedlem for samme periode.

Dommerne i utmarksdomstolen utfører sitt arbeid for domstolen i tillegg til sine ordinære arbeidsforhold andre steder. Utmarksdomstolen er samlokalisert med Hålogaland lagmannsrett med kontorsted i Tromsø.

Álgosátni

Gonagaslaš resolušuvnna bokte njukčamánu 7. b. 2014 nammaduvvojedje miellahtut ja várreláhttu Finnmarkku meahcceduopmostullui. Čuovvovažžat nammaduvvojedje:

- lágaduopmár Nils Asbjørn Engstad, jodiheaddji
- sundi Marit Nervik, nubbijodiheaddji
- advokáhta Benny Solheim, miellahttu
- seniordutki Jan Åge Riseth, miellahttu
- arkeologa/eanadoalli Kjersti Schanche, miellahttu
- advokáhta Kjersti Holum Karlstrøm, várreláhttu
- ráđđealmái Charles Hansen, várreláhttu

Kjersti Schanche lea leamaš bealálaš buot áššiin maid meahcceduopmostuollu meannudii 2016 nuppi jahkebealis. Várreláhttu Charles Hansen ii sáhtán leat mielde meannudeames dáid áššiid buozalmasvuoda geažil.

Duopmostuollohaldahus konstituerei danin penšonista ja ovddeš NRK-hoavdda Hans-Tore Bjerkaas meahcceduopmostuolu mielláhttu borgemánu 15. beavve rájes gitta juovlamánu 31. beavve 2016 rádjai. Seammás konstituerejuvvui seniorráđđeaddi ja ovddeš eanajuohkinduopmár Axel Bjørklid várreláhttu seamma áigodahkii.

Meahcceduopmostuolu duopmárat barge duopmostuolus lassin iežasat dábálaš bargguide eará sajiin. Meahcceduopmostuolus lea kantuvrasadji ovttas Hålogálánda - lágamánnerivttiin Tromssas.

Foran fra venstre / ovddabealde, gurut bealde: Kjersti Schanche, Kjersti Holum Karlstrøm og/ja Charles Hansen. Bak fra venstre / Maŋábealde, gurut bealde: Nils Asbjørn Engstad, Jan Åge Riseth, Marit Nervik og/ja Benny Solheim.

Oppgaver

Utmarksdomstolen er en særdomstol opprettet i medhold av finnmarksloven som et ledd i prosessen med å kartlegge og anerkjenne eksisterende rettigheter som folk i Finnmark gjennom langvarig bruk har opparbeidet til den grunnen Finnmarkseiendommen overtok 1. juli 2006.

Finnmarkskommisjonen har som oppgave å kartlegge eksisterende bruks- og eierrettigheter som folk i Finnmark har ervervet på grunnlag av langvarig bruk. Kommisjonen utarbeider rapporter fra særskilte utredningsfelt i Finnmark. Rapportene angir blant annet hvem som etter kommisjonens mening er eier av grunnen i området, om andre har bruksrettigheter der og hva slags bruksrettigheter det er tale om.

Utmarksdomstolen for Finnmark behandler tvister om rettigheter som oppstår etter at Finnmarkskommisjonen har utredet et felt. Fristen for å reise søksmål er ett år og seks måneder etter at Finnmarkskommisjonen har lagt fram sin rapport.

Utmarksdomstolen har ikke noe fast rettssted, og er slik sett en ambulerende domstol. Hovedforhandlingene holdes på det sted i Finnmark hvor det er mest hensiktsmessig ut fra den konkrete saken som blir behandlet.

Høyesterett er ankeinstans for utmarksdomstolens avgjørelser.

Barggut

Meahcceduopmostuollu lea sierraduopmostuollu vuodđuduvvon finnmárolága olis ja mii lea oassi proseassas kártet dálá geavahan- ja oamastanvuoigatvuođaid maid finnmákkolaččat leat olahan guhkesáigge geavaheame bokte daid eatnamiidda maid Finnmárkuopmodat válddii háldosii suoidnemánus 1.b. 2006 rájes.

Finnmákkokomišuvnna bargu lea kártet dálá geavahan- ja oamastanvuoigatvuođaid maid finnmákkolaččat leat olahan guhkesáigge geavaheame bokte. Komišuvdna ráhkada raporttaid sierra čielggadanguovlluin Finnmákkus. Rapportain ovdán buktá eret eará geat komišuvnna oaivila mielde oamastit eatnamiid guovllus, ja leago earáin geavahanvuoigatvuohta doppe ja makkár geavahanvuoigatvuođain lea sáhka.

Finnmákku meahcceduopmostuollu meannuda vuoigatvuođariiduid mat čuožžilit maŋŋágo Finnmákkokomišuvdna lea čielggadan ovttá guovllu. Áigemearri čuoččildahttit ášši lea jahki ja guhtta mánu das rájes go Finnmákkokomišuvdna lea ovddidan iežas raporta.

Meahcceduopmostuolus ii leat dihto riektedáiki, ja lea danin gohčoduvvon johtti duopmostuollu. Váldodiggomat dollojit dan báikkis Finnmákkus gos lea eanemus heivvolaš ášši ektui mii meannuduvvo.

Alimusriekti lea guoddalanásahus meahcceduopmostuolo mearrádusaide.

Suovvejoŋka, Unjárgga gieiddas / Bergebyelva, Nesseby kommune. (Foto/Govva: Kjersti Schanche)

Saksavvikling

Finnmarkskommisjonen har så langt utredet fem felt:

- Felt 1** Stjernøya/Seiland, rapport avgitt 20. mars 2012
- Felt 2** Nesseby, rapport avgitt 13. februar 2013
- Felt 3** Sørøya, rapport avgitt 16. oktober 2013
- Felt 5** Varangerhalvøya øst, rapport avgitt 24. juni 2014
- Felt 6** Varangerhalvøya vest, rapport avgitt 16. oktober 2015

Rapportene har generert tolv søksmål for utmarksdomstolen, som fordeler seg slik:

- Felt 1:** 5 søksmål
- Felt 2:** 3 søksmål
- Felt 3:** 2 søksmål
- Felt 5:** 2 søksmål
- Felt 6:** 0 søksmål

Fire søksmål er avvist. Tre av sakene er hevet som forlikte. Utmarksdomstolen avsa 20. august 2015 dom i to saker som var forent til felles behandling, og som begge gjaldt krav om eiendomsrett til deler av Stjernøya. Spørsmålet var om reindriftssamenes bruk av øya under sommerbeite innebærer at de har ervervet eiendomsrett til grunnen. Utmarksdomstolen frifant Finnmarkseiendommen for kravet om eiendomsrett. Dommen ble påanket til Høyesterett av begge saksøkergruppene. Ved Høyesteretts dom av 28. september 2016 ble ankene forkastet. De øvrige tre sakene ble avvirket i løpet av barmarksesongen 2016 med påfølgende avsigelse av dom.

Søksmålsfristen er utløpt for alle felt med unntak av felt 6. Utmarksdomstolen kan imidlertid behandle saker som kommer inn etter utløp av søksmålsfristen hvis ikke alle saker fra det samme feltet er ferdigbehandlet og domstolen finner at saken egner seg for slik behandling, jf. finnmarksloven § 38 andre ledd.

Utmarksdomstolens avgjørelser blir lagt ut fortløpende på Lovdata.

Áššečádaheapmi

Finnmárkokomišuvdna lea dássáži čielggadan vihta guovllu:

- Guovlu 1** Stierdná/Sievju, álmuhuvvon njukčamánu 20.b. 2012
- Guovlu 2** Unjárga, álmuhuvvon guovvamánu 13.b. 2013
- Guovlu 3** Sállán, álmuhuvvon golggotmánu 16.b. 2013
- Guovlu 5** Nuorta Várnjárga, álmuhuvvon geassemánu 24.b. 2014
- Guovlu 6** Oarje Várnjárga, álmuhuvvon golggotmánu 16.b. 2015

Raporttat leat mielddisbuktán guoktenuppeloškái čuoččáldahttima meahcceduopmostullui, mat juhkkovit dán láhkai:

- Guovlu 1:** 5 čuoččáldahttima
- Guovlu 2:** 3 čuoččáldahttima
- Guovlu 3:** 2 čuoččáldahttima
- Guovlu 5:** 2 čuoččáldahttima
- Guovlu 6:** 0 čuoččáldahttin

Njealje čuoččáldahttima leat hilgojuvvon. Golbma ášši leat loahpahuuvvon ja soabaduvvon. Meahcceduopmostuollu celkkii duomu borgemánu 20.b. 2015s guovtti áššis mat meannuduvvojedje oktasaččat, ja gos guktuin áššiin lei gáibádus oamastanvuoigatvuhtii oassái Stierdná sullui. Gažaldat lei leago boazodoallin oamastanvuoigatvuohta guvlui geasseguohtumiid geažil. Meahcceduopmostuollu áššehuhtii Finnmarkkuopmodaga oamastanvuoigatvuođa gáibádusa. Sii geat ledje čuoččáldahttin ášši, guoddaledje duomu Alimusriektái. Alimusriekti hilggui guoddaleami, duomus čakčamánu 28.b. 2016. Dat eará golbma ášši loahpahuvojedje duomuin 2016 bievlaáigodagas.

Buot guovlluin lea čuoččáldahttin áigemearri mannan meattá, earret guovlu 6. Meahcceduopmostuollu sáhtá meannudit áššiid mat bohtet sisa maŋŋá čuoččáldahttima áigemeari jus buot áššit seamma guovllus eai leat gárvásit meannuduvvon ja jus duopmostuollu gávnaha ášši heive meannudit dan láhkái, bs. finnmarkkolága § 38 nuppi lađas.

Meahcceduopmostuolu mearráduusat biddjojit dađistaga Lovdatai.

Andre aktiviteter 2016

Utmarksdomstolen har organisert arbeidet slik at dommerne møtes til interne møter med varighet over en eller to dager. På møtene drøftes faglige tema, administrative saker og det treffes avgjørelser i tvistesakene domstolen har til behandling. Denne arbeidsformen blir videreført slik at dommerne i domstolen dels møtes til interne møter og dels ved hovedforhandlinger og avsigelse av dom i sakene domstolen har til behandling.

Utmarksdomstolen har i 2016 hatt et internt møte i Trondheim. Domstolens medlemmer møtte da representanter fra Domstolsadministrasjonen. Et møte er holdt på Varanger Samiske Museum i Nesseby med omvisning på Ceavccegeađgge kulturmuitoguovllus/Mortensnes kulturminneområde, og to møter er holdt i Tromsø.

Utmarksdomstolens leder deltok 30. mai 2016 på møte i Forum for den samiske dimensjon i rettsvesenet, som er et samarbeidsforum for domstolene og andre aktører innen rettsvesenet innen det samiske forvaltningsområdet.

Relevant informasjon om domstolen, om saksgang og saksbehandling ved utmarksdomstolen, er lagt ut på nettsiden på norsk og samisk. Det er også utarbeidet en kortfattet orientering om domstolen på engelsk.

Eará doaimmat 2016s

Meahcceduopmostuollu lea organiseren iežas dan láhkai ahte duopmárat čoahkkanit ovttá dahje guovtti beaivái. Čoahkkimis digaštallojit fágalaš temát, hálddahaslaš áššit ja riidoáššit mat leat duopmostuolus mearrideapmái. Dát bargovuohki joatkašuvvá dainna lágiin ahte duopmárat duopmostuolus čoahkkanit muhttomín siskkáldas čoahkkimiidda ja muhttomín váldodikkiin ja duopmocealkimiidda áššiin mat leat duopmostuolus meannudeapmái.

Meahcceduopmostuollu lea 2016s doallan ovttá siskkáldas čoahkkima Troandimis. Duopmostuolu mielláhttut deive dalle ovdasteddjiid Duopmostuollohálddahasas. Okta čoahkkin dollui Várjjat Sámi museas, Unjárggas, gos lei oahpisteapmi Ceavccegeađgge kulturmuitoguovllus, ja guokte čoahkkima lágiduvvojedje Tromssas.

Meahcceduopmostuolu jodiheaddji oasálasti miessemánu 30.b. 2016 sámi dimenšuvnna riektivuogádaga Foruma čoahkkimis, mii lea ovttasbargu forum gaskal duopmostuoluid ja eará áktavaraid riektivuogádagas sámi hálddašanguovllus.

Dieđut duopmostuolu birra, meahcceduopmostuolu áššejođu ja áššemeannudeami birra lea bidjon neahttasiiduide sihke dáro- ja sámegillii. Dat gávdno maid oanehis diehtjuohkin duopmostuolu birra engelasgillii.

Økonomi

Utmarksdomstolens hovedprioritering for 2016 var å få avviklet alle innkomne saker til domstolen. Dette er gjort innenfor den tildelte budsjetrammen. Forutsigbarheten for utmarksdomstolens driftssituasjon er klart forbedret etter opphevelsen av § 9 andre ledd i forskrift om Finnmarkskommisjonen og utmarksdomstolen. Opphevelsen innebærer at krav om sakskostnader som fremsettes etter 26. august 2016 ikke lenger skal belastes utmarksdomstolens budsjett, men skal behandles som regelstyrte utgifter på samme måte som for fri rettshjelp.

Ekonomiija

Meahcceduopmostuolu váldovuoruheapmi 2016s lei loahpahit buot áššiid mat bohte sisa duopmostullui. Dat lea dahkon juolluduvvon bušeahta rámaid siskkobealde. Meahcceduopmostuolu doaibmadilli lea mealgat buorránan maŋŋágo lahkaásahus § 9 nuppi láđas Finnmarkokomišuvnna ja meahcceduopmostuolu birra loahpahuuvui. Loahpaheapmi mearkkaša ahte gáibádus máksit áššegoluid mat ovddiduvvojit maŋŋá borgemánu 26.b. 2016s eai galgga máksot meahcceduopmostuolu bušeahtas, muhto galget meannuduvvot regelstivrema bokte seamma láhkai go golut friddja riekteveahkkái.

Goahti Álljeveajnjálmes, Čáhcesuolu gielddas / Gamme i Øvre Flintelvmunningen, Vadsø kommune
(Foto/Govva: Kjersti Schanche)

Samarbeid

Hålogaland lagmannsrett bistår utmarksdomstolen med saksbehandlerkapasitet, datastøtte og annen bistand. Dette har vist seg å være en gunstig ordning for utmarksdomstolen, og vi retter en særskilt takk til Hålogaland lagmannsrett for det.

Utmarksdomstolen vil også takke Indre Finnmark tingrett for samarbeidet, ikke minst for bistand knyttet til utmarksdomstolens behov for samisk språkkompetanse. En takk rettes også til Øst-Finnmark tingrett for å ha imøtekommet utmarksdomstolens behov for rettslokaler i 2016.

Utmarksdomstolens nettside gir utfyllende informasjon om domstolen på samisk og norsk: <http://www.domstol.no/no/Enkelt-domstol/Utmarksdomstolen-for-Finnmark/>.

Ovttasbargu

Hålogalánda lágamanneriekti veahkeha meahcceduopmostuolu áššemeannudan kapasitehtain, dihtorvehkiin ja eará doaimmain. Dát lea čájehuvvon leat buorre ornet meahcceduopmostullui, ja erenoamáš giitosat ovddiduvvojit lágamanneriektái dan ovddas.

Meahcceduopmostuollu háliida maid giitut Sis-Finnmárkku diggegotti ovttasbarggu ovddas, ja erenoamážit dárbu sámegeiela gelbbolašvuhtii. Giitosat maid Nuorta-Finnmárkku diggegoddái go lea veahkehan meahcceduopmostuolu dárbbu riektelanjaide 2016s.

Meahcceduopmostuolu neahttasiidduin gávnnat ollislaš dieđuid duopmostuolu birra sihke sámegillii ja dárogillii: <http://www.domstol.no/sa/Enkelt-domstol/Finnmarkku-meahcceduopmostuollu/>.

Kontaktinformasjon:

Utmarksdomstolen for Finnmark - Finnmarkku meahcceduopmostuollu
Postadresse: Postboks 2613, 9273 Tromsø
Besøksadresse: Tinghuset, Fr. Nansens plass 17, 9008 Tromsø
Tlf.: 77 69 80 90
Fax: 77 69 80 98
E-post: utmarksdomstolen@domstol.no

Oktavuodadieđut:

Utmarksdomstolen for Finnmark - Finnmarkku meahcceduopmostuollu
Poastačujuhus: Poastaboksa 2613, 9273 Romsa
Galledančujuhus: Tinghuset, Fr. Nansens plass 17, 9008 Tromsø
Tlf.: 77 69 80 90
Fax: 77 69 80 98
Epoasta: meahcceduopmostuollu@domstol.no